

AUGALININKYSTĖS IR AGRARINĖS APOLINKOSAUGOS SKYRIAUS VEDĖJO VIDMANTO
AŠMONO,
AUGALININKYSTĖS IR AGRARINĖS APOLINKOSAUGOS SKYRIAUS PATARĖJOS NEDOS
JAKUBAUSKIENĖS,
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
TARPTAUTINIŲ REIKALŲ IR EKSPORTO SKATINIMO SKYRIAUS PATARĖJOS DAIVOS
BARKAUSKIENĖS,
TARPTAUTINIŲ REIKALŲ IR EKSPORTO SKATINIMO SKYRIAUS VYR. SPECIALISTĖS
LINOS KAKLAUSKIENĖS,
KOMANDIRUOTĖS Į PRANCŪZIJĄ, PARYŽIŲ
ATASKAITA

2021-11-22 Nr. 3PR-18

1. Komandiruotės tikslas: Dalyvauti parodos „Natexpo 2021“ metu vyksiančiuose susitikimuose su verslo įmonių bei organizacijų atstovais, siekiant išsiaiškinti naujausius rinkos prioritetus, susipažinti su ES ir kitų šalių rinkų inovatyviais aukštos kokybės ekologiškais produktais. Pasidalinti įžvalgomis su kitų šalių atstovais apie naujausias pasaulines tendencijas maisto eksporto skatinimo srityje bei pagrindinėmis politikos įžvalgomis ES šalyse ir pasaulinės maisto sistemos veikimo principais pandemijos metu.

2. Komandiruotės trukmė: 2021 m. spalio 23-25 d.

3. Komandiruotės vieta: Prancūzija, Paryžius.

4. Atlikto darbo komandiruotėje rezultatai

Tarptautinė paroda „Natexpo 2021“ ir jos metu vykę renginiai bei konferencijos buvo skirti susipažinti su naujausių ekologiškų produktų pasiūla, eksporto galimybėmis, naujausiomis technologijomis, atliekamais moksliniais tyrimais bei inovacijomis. Jau 30 metų kasmet organizuojama paroda skirta maisto sektoriaus rinkų dalyviams, gamintojams, perdirbėjams, platintojams, eksporto rinkų specialistams. Parodos metu kasmet vyksta daugiau nei 100 teminių seminarų ir konferencijų. Šiomet parodos rėmėjas – J.E. Prancūzijos prezidentas Emanuelis Makronas.

Parodą sudarė šie sektoriai: ekologinis maistas, žaliavos, maisto papildai, paslaugos, įranga, prekybos inovacijos, moksliniai tyrimai. Parodoje taip pat galima buvo susipažinti su karjeros galimybėmis žemės ūkio srityje ir naujausiomis paslaugomis.

Buvo apžiūrėta paroda, kurioje pristatyti naujausi eko produktai. Įdomiausi iš jų buvo rožių vynos „Alpen Rose“, „Feuilles de riz complet“ -šaldyti blynėliai, gėrimas „Pukka- yoy tea“/arbata su plaukiojančomis žolelėmis, spalvoti vaisiniai ledai „Monplaisir organic ice-creams“, sausainiai su gyvūnų pėdutėmis „Papatte“ ir kt.

Šiuo metu daugiausia eko produktų pagaminama trečiose šalyse: Ekvadore, Dominikos Respublikoje, Kinijoje, Ukrainoje, Peru, Indijoje, Turkijoje, Kolumbijoje, Brazilijoje Meksikoje. Daugiausia importuojama eko tropinių vaisių, riešutų, prieskonių, cukraus, aliejaus, sojos pupelių, aliejinių pašarų, javų.

Eko produkcijos perdirbimas nuo 2019 iki 2020 m. padidėjo trečiose šalyse 4,2 tūkst eurų, žuvininkystės – 17,2 tūkst eurų, gėrimai – sumažėjo 22,3 tūkst eurų, prekių sumažėjo už 11 tūkst eurų. Eko statistinius duomenis galima rasti: tūkst eurų duomenis Market analyses and briefs | European Commission (europa.eu).

Beveik trečdali 2020 m. ekologiškų produktų importo į ES importuoja Nyderlandai (31 proc.). Kitos šalys: Vokietija (18 %), Belgija (11 %) ir Prancūzija (10 %). Ekologiškų produktų importas į valstybes nares, kurios į ES įstojusios po 2004 m., išaugo iki 5 proc. ir iki 4 proc. – 2019 m.

Dešimt šalių 2020 m. sudarė 64 proc. eko produkcijos importo. Iš viso šių dešimties šalių eksportas į ES sumažėjo 7 %, o eksportas iš likusių padidėjo 9 %. Be to, iš viso šalių eksportuotojų skaičius padidėjo iki 120, palyginti su 118 prieš metus. Importą iš Ekvadoro, Dominikos Respublikos ir Peru daugiausia sudaro ekologiški atogrąžų vaisiai, riešutai ir prieskoniai, o iš Kinijos ir Indijos importuojama daugiausia ekologiški aliejiniai paplotėliai pašarui. Ekologiški grūdai yra pagrindinė importuojama prekė iš Ukrainos, o ekologiški vaisiai ir daržovės – daugiausia importuojamas produktas iš Turkijos, ekologiškas cukrus – iš Brazilijos ir Kolumbijos.

Dešimt labiausiai importuojamų produktų kategorijų sudaro 77 % viso ekologiškų produktų importo 2020 m. Iki šiol didžiausia kategorija yra atogrąžų vaisiai, riešutai ir prieskoniai (30 % arba 0,84 mln. t), po jų seka aliejiniai kepiniai (8 % arba 0,23 mln. t), runkelių ir cukranendrių cukrus (7 proc. arba 0,19 mln. t) ir daržovės (5 % arba 0,15 mln. t). Palyginti su 2019 m. ekologiniu importu, padidėjimas yra pastebimas atogrąžų vaisių, riešutų importo kiekis ir prieskonių (+9 %), daržovių (+1 %), neskrudintų kavos, arbatos ir matės (+5 %), sojų pupelių (+5 %), vaisių išskyrus citrusinius ir atogrąžų vaisius (+7 %) ir ryžius (+7 %).

Be to, pirmą kartą 2020 m. importuota kazeino produktų grupės ekologiškų produktų, importas sudarė +33 %, užfiksuotas reikšmingas augimas, o alyvuogių aliejaus (+41 %). Likusių dešimties pagrindinių produktų kategorijų produktų sumažėjo palyginti su praėjusiais metais: aliejiniai paplotėliai (-22 %), cukrus (-10 %), aliejinių augalų sėklos, išskyrus sojos pupeles (-12 %), ir ypač grūdai, išskyrus kviečius ir ryžius (-41 %). Ekologiški kviečiai 2019 m. pateko į didžiausių importuojamų ekologiškų produktų dešimtuką, o 2020 m. smarkiai sumažėjo 34 % (0,09 mln. t 2020 m., palyginti su 0,13 mln. t prieš metus).

Vaisiai ir daržovės yra didžiausia importuojamų ekologiškų produktų grupė, į kurią patenka 1,29 mln. t. (46 proc. viso ekologiškų produktų importo). Didžiausią dalį sudaro atogrąžų vaisiai, riešutai ir prieskoniai (65 % ekologiškų vaisių ir daržovių), kuriuos daugiausia sudaro bananai (81 % atogrąžų vaisių).

Apie 40 proc. importuojamų ekologiškų produktų sudaro pasėliuose auginami produktai (1,1 mln. t). Pusę šio importo sudaro aliejinių augalų sėklos, išspaudos ir augaliniai aliejai, o didžiausią dalį sudaro aliejinės išspaudos (daugiausia sojų pupelių miltai, kurie yra svarbus ES pašarų komponentas gyvulininkystėje, ypač ekologiškoje kiaulienos gamyboje ir paukštienos gamyboje pašarams). Dar 0,3 mln. t sudaro grūdai (ryžiai, kukurūzai ir kviečiai) ir miltai. Likusius 20 % sudaro cukrus (0,23 mln. t).

Be ekologiškų vaisių ir riešutų, dar 0,28 mln. t ekologiškų daugiamečių augalų (ir jų mišinių) importuota 2020 m. Tai visų pirma apima neskrudinta kava, nefasuota arbata ir matė (49 proc. daugiamečių augalų), iš kurių 95 % sudaro neskrudinta kava, taip pat kakavos pupelės (27 %) ir alyvuogių aliejus (17 %). Visų kategorijų daugiamečių kultūrų produktų importas 2020 m. padidėjo, labiausiai – alyvuogių aliejaus (+41 %), o bendras augimas, palyginti su 2019 m., siekė 13 %.

Ukrainos stende vykusiame Eko rinka Ukrainoje ir strateginės rekomendacijos rinkai pristatyme atstovai paminėjo, kad šiuo metu jie eksportuoja į ES rinką eko produktus kaip ekologiškus, laikydamiesi reglamento Nr. 1235/2008 reikalavimų. Ir jiems galioja „equivalence“ režimas, tai yra kontrolės ir įstaigos, atliekančios sertifikavimą privalo būti įtrauktos į minėto reglamento priedą. Šiuo metu jų gamybą daugiausia sertifikuoja Latvijos KĪ SIA „Sertifikācijas un testēšanas centrs“. Jos veikla atitinka ISO standartus ir ES reikalavimus, ji akredituota pagal Europos standartą EN 45011 arba ISO vadovo 65 „Bendrieji reikalavimai produktų sertifikavimo sistemoms valdančioms įstaigoms“ naujausią redakciją, paskelbtą *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio C serijoje*. Taip pat paminėjo, kad nuo ateinančių metų bus pereinamasis laikotarpis pereinant į „Compliance“ režimą. Žinoma, dar yra 2 metai, tačiau jau nuo kitų metų reikės naudoti kitokios formos elektroninį sertifikatą, taip pat atsiranda ir naujas papildomas importo sertifikatas.

Taip pat Ukrainos delegacija nuogąstavo, kad daug pažeidimų iš Ukrainos randama importuojant į ES eko produktus. Jiems privaloma imti papildomus ėminius tiek gamybos, tiek importo metu. Ukraina įtraukta į jautrių pažeidimų šalių sąrašą. Tikimasi, kad Ukrainos ūkininkai išmoks su laiku ūkininkauti tausiu būdu, ekologiškuose produktuose sumažės pesticidų radimas. Šiuo metu Ukraina yra trečioji šalis pagal pažeidimų skaičių eko produkcijoje ES. Daugiausia iš Ukrainos importuojami ES eko grūdai, įvairūs ankštiniai augalai, saulėgražos.

Reikalavimai eko gamybai. Stende buvo pristatyti reikalavimai naujam nuo 2022 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiam ekologinės gamybos reglamentui Nr. 848/2018. Paminėti pagrindiniai reglamente Nr. 848/2018 skirtumai, lyginant su senuoju reglamentu:

Kategorijų taikymo srities pakeitimas (35 straipsnio 7 dalis)
Gamybos taisyklės: sėklos, paukščiai, kiaulės ir kt.
Sertifikatas: naujas pavyzdys (35 straipsnis)
Ženklinimas: išsamios sąlygos (30 straipsnis)
Tikslesnis ūkio subjektų registras (34 straipsnio 8 dalis)
Grupės sertifikavimas (36 str. ir 35 straipsnio 6 dalis) - didesnė priežiūra
Ekoagros rizikos analizės (38 straipsnio 2 dalis)
Mėginių ėmimas: mėginių ėmimo strategija ir aiškinimas (38 str. 4 dalis)
Kasmetinė patikra (38 straipsnio 3 dalis)

Kontrolė: išsamesnė ataskaita su instrukcijomis dokumentinių sąskaitų (masės balanso) patikrinimai (38 str. 6 dalis)

Taip pat paminėtos naujai suskirstytos sertifikuojamos sritys, kurios turės būti akredituojamos nuo 2022 m.:

- neperdirbti augalai ir augaliniai produktai, įskaitant sėklas ir kitą augalų dauginamąją medžiagą;
- ūkiniai gyvūnai ir neperdirbti gyvulininkystės produktai;
- dumbliai ir neperdirbti akvakultūros produktai;
- maistui skirti perdirbti žemės ūkio produktai, įskaitant akvakultūros produktus;
- pašarai;
- vynas;
- kiti R 848/2018 I priede išvardyti produktai arba produktai, kurie nepatenka į pirmiau išvardytas kategorijas (pagal tai kam planuojama atlikti oficialią kontrolę).

Parodos metu pranešimą skaitė Čekijos atstovė Martina Dundrova dirbanti maisto eksporto sektoriuje. Pašnekovė pasidžiaugė, kad didžiausią patirtį sukaupė dirbdama privačiame maisto sektoriuje („Danone Group“), o vėliau – Prancūzijos ambasadoje, konsultuodama Prancūzijos įmones. Per daugiau nei 20 metų ji užmezgė platų ryšių tinklą ir vadovavo daugeliui projektų ir misijų, siekdama palaikyti ryšius su Prancūzijos eksportuotojais maisto sektoriuje. Martina Dundrova savo pranešime akcentavo, kad Čekija turi atvirą, eksportu grindžiamą ekonomiką integruotą į pasaulinę prekybą. Pranešėja pristatė prekybos su ES šalimis tendencijas COVID-19 pandemijos akivaizdoje ir pasakojo, kaip tai įtakoja ekonomikos eksporto tendencijas šiose šalyse. Martina Dundrova pabrėžė, kad pandemija turės didelį poveikį dar ne vienerius metus maitinimo paslaugų ir su turizmu susijusioms pramonės šakoms. Pranešėja ypatingą dėmesį skyrė ekologiškų produktų rinkai. Pranešime pabrėžė, kad bendras ekologinio ūkininkavimo plotas Čekijoje nuolat didėja, tačiau ekologiškų maisto produktų pasiūla yra vis dar nepakankama. Ekologiško maisto trūkumas Čekijoje sprendžiamas importu. Distributoriai atlieka svarbų vaidmenį ekologiškų maisto produktų rinkoje. Čekijoje didžiausią rinkos dalį užima prekybos tinklai. Čekijos atstovė pabrėžė, kad vienas iš pagrindinių veiksnių, turinčių įtakos vartotojų susidomėjimui ekologišku maistu yra jo kaina. Ir tai įtakoja didelę konkurenciją ekologiško maisto ir sveikos mitybos parduotuvėse, kuriose kainos gerokai didesnės. Mažiausias kainų skirtumas pastebimas pieno ir pieno produktų rinkoje. Priešingai, didžiausias skirtumas yra vaisiuose, daržovėse, kiaušiniuose ir uogienėse. Pašnekovė pastebėjo, kad pastaraisiais metais didėja vartotojų informuotumas apie ekologiškų maisto produktų kokybę, ir vartotojai yra pasirengę už juos mokėti didesnę kainą.

Čekijos atstovė Martina Dundrova pristatė šalies eksporto tendencijas, taip pat pažymėjo, kad šalis pasižymi geromis eksporto sąlygomis ir su JAV: eksportuojami džiovinti riešutai, šaldyta žuvis, vynas ir aukščiausios kokybės jautiena.

Parodos metu apsilankėme stende, kuriame savo pranešimą skaitė Rumunijos atstovė Roxana Puscasu, kuri yra „Business France“ Bukarešto biuro narė ir nuo 2008 m. rugsėjo mėn. eina maisto pramonės sektoriaus plėtros pareigūnės pareigas. Pranešėja pasidalino savo patirtimi kas ją paskatino imtis konsultantės vaidmens Prancūzijos įmonėms Rumunijoje. Pranešėja šiuo metu organizuoja individualius ir kolektyvinius susitikimus, rengia informacinius pranešimus ir atlieka rinkos tyrimus Prancūzijos įmonių, dirbančių žemės ūkio ir maisto pramonėje. Be Rumunijos įmonių pranešėja taip pat koordinuoja konsultavimo paslaugas įmonėms Bulgarijoje, Moldovoje ir Serbijoje.

Rumunijos atstovė Roxana Puscasu savo pristatyme akcentavo, kad pastaruosius 20 metų Rumunijos mažmeninės prekybos maisto rinka patyrė didžiulį pokyčių. Pranešėja pabrėžė, kad Rumunijoje gyvena beveik 20 milijonų žmonių ir yra antra rinka po Lenkijos Rytų Europoje pagal vartotojų potencialą. Rumunija yra strateginė vieta trijų didžiųjų rinkų kryžkelėje: ES, NVS ir Artimųjų Rytų ir tai yra tiltas tarp Rytų ir Vakarų 500 mln. vartotojų rinkai. Nuolatos augantys atlyginimai skatina nuoseklų mažmeninės prekybos augimą.

Rumunijos atstovė pristatė Maisto perdirbimo ir mažmeninė prekybos tendencijas:

- pastaraisiais metais stebimas spartus vietinės rinkos paklausos didėjimas, nes namų ūkių vartojimas yra didelis ir nuosekliai auga. Stebimi maisto vartojimo pokyčiai;
- moderni mažmeninė prekyba – spartus augimo potencialas kaimo vietovėse ir mažuose miesteliuose;
- pastaraisiais metais stebima Rumunijos maisto perdirbimo modernizavimo tendencija (know-how ir perdirbtų produktų gamybos technologija, nuolat auga investicijos į maisto perdirbimo linijų mašinas ir įrenginius; finansų prieinamumas investicijoms, plėtrai ir modernizavimui);
- paslaugų išplėtimas (finansinės ir konsultacinės paslaugos).

Dalyvavimas parodos „Natexpo 2021“ renginiuose ir susitikimuose buvo naudingas, nes buvo pasidalinta su maisto pramonės atstovais pasaulinės maisto sistemos veikimo principais, iššūkiais ir galimybėmis, politikos įžvalgomis. Susitikimų metu buvo pasidalinta kontaktais su institucijomis, atsakingomis už ekporto plėtrą.

 Vidmantas Ašmonas
 Neda Jakubauskienė
 Daiva Barkauskienė
 Lina Kaklauskienė